

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 5 oktober – 12:00 uur d.d. 6 oktober

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Mensen die moeten wachten op reguliere zorg 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Veiligheidsregio's 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Horeca-ondernemingen Kerken en moskeeën

Samenvatting

- Logischerwijs veel aandacht voor de oplopende besmettingen en de vraag –mede aangewakkerd door uitspraken van Ernst Kuipers– in hoeverre ziekenhuizen de reguliere zorg nog aan kunnen én voor hoe lang nog. (Regionale) nieuwsberichten over ziekenhuizen die op allerlei manieren afschalen, blijven binnenstromen. De berichten zijn nog niet alarmerend, maar wel degelijk zorgwekkend. "Geen tsunami, maar een vloed", zo omschrijft Frank Bloemers, ROAZ-voorzitter Noordwest.
- Ziekenhuisapotheken krijgen tijdelijk toestemming om de virusremmer remdesivir onderling uit te wisselen. De IGJ versoepelt de regels vanwege het tekort aan het middel, dat vaak wordt toegediend aan coronapatiënten.
- Berichtgeving over de BAO-verslagen die zijn vrijgegeven n.a.v. een Wob-verzoek wekken de indruk dat het kabinet 'ook eerder al' achter de feiten aan liep in de crisisbestrijding. 'Maand verloren', kopt AD. In haar commentaar schrijft De Telegraaf dat het kabinet 'kennelijk te laat in actie is gekomen' en dat het 'alle zeilen moet bijzetten' om een 'tweede dramatische lockdown' te voorkomen.
- Ook het nieuws dat BAO-leden zich gepasseerd zouden hebben gevoeld, heeft een sterke parallel met recente berichten over OMT-leden die zich buitenspel gezet voelen door het kabinet. Dat versterkt het beeld van een kabinet dat haar eigen plan trekt.
- 'Nu al roep om veel strengere regels' kopt AD op de voorpagina. Burgemeesters worstelen met het handhaven van de coronamaatregelen, specifiek met het 'dringende mondkapjesadvies'. Sommige burgemeesters in het Veiligheidsberaad willen liever een plicht. Politiebond ANPV sluit zich hierbij aan. Diverse horeca-ondernemers in Brabant pleiten voor een avondklok om illegale feestjes thuis of elders te voorkomen.

Karakterisering

- 'Tweede coronagolf begint zorgelijk veel op eerste te lijken', kopt NRC. NEXT op de voorpagina. 'Alarm om snelheid van virus', kopt De Telegraaf op de voorpagina. Volgens de redactie woekert het virus voort in een 'alarmerend tempo'.
- NRC en De Telegraaf wijden vrij uitgebreide stukken aan de oplopende cijfers en de zorgen van LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers. Ook in de vele liveblogs van landelijke en regionale media komen de zorgen van uitgebreid Kuipers voorbij.
- Volgens de Volkskrant gaan de gedachten automatisch terug naar de eerste golf, nu de drukte in de ziekenhuizen weer toeneemt.
- Vershillende stukken over verlies en rouw tijdens de eerste golf in het kader van de start van het landelijk initiatief 'Aandacht voor elkaar'. De Volkskrant spreekt drie zorgverleners over 'die ene coronapatiënt die hen diep raakte'.
- FD kopt op de voorpagina: 'Nederland kampt met tekort aan virusremmer remdesivir'. NOS gebruikt als headline bij dit nieuws: 'behandeling Nederlandse coronapatiënt moeilijker'. RTL Nieuws noemt het 'heel vervelend, maar geen ramp'.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- De Telegraaf schrijft over de 'grootste absolute toename van het aantal opgenomen coronapatiënten in weken'.

Scenario's

- LCPS-voorzitter Ernst Kuipers zegt dat de grens van 1.000 corona-patiënten in ziekenhuizen deze week bereikt zal worden. "Als het aantal besmettingen verder omhooggaat, zijn de huidige maatregelen niet voldoende om dat naar beneden te brengen", stelt Kuipers. Volgens Kuipers is het in dit tempo een kwestie van een week voordat alle ziekenhuizen genoodzaakt zijn de reguliere zorg af te schalen. Volgens De Telegraaf wijst Kuipers er 'terecht' op dat de reguliere zorg in gevaar komt als ziekenhuizen gedwongen worden behandelingen uit te stellen.

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Trouw vraagt zich af of zingen in de kerk verstandig is, dit naar aanleiding van de gebeurtenissen in Staphorst zondag.
- Onduidelijkheid in de Noordelijke grensstreek over een bezoek aan Duitsland. Volgens media zijn er verschillende geluiden te horen of een bezoek om daar boodschappen te doen of te tanken wel mag zonder een negatieve coronatest te overhandigen of na het bezoek in quarantaine te gaan.
- Via de social kanalen van VWS wordt de vraag gesteld of je met corona 'nog zieker' wordt met een mondkapje op? "Hoe zit het met mensen die een medische aandoening hebben en daardoor geen mondkapje op kunnen?" en "Hoe kunnen wij een ontheffing krijgen voor het dragen ervan?" zijn vragen die gesteld worden. "Zijn er speciale richtlijnen voor het dragen van mondkapjes op scholen?"; "Hoeveel mondkapjes moet mijn kind mee naar school, als ze elke keer een

nieuwe op moet?" Ook wordt de vraag gesteld waarom er geen duidelijke regels worden gesteld m.b.t. het dragen van mondkapjes in winkels.

- Via de social kanalen van VWS wordt de vraag gesteld waarom er bij religieuze bijeenkomsten geen maximaantal bezoekers geldt? Later op de dag is de vraag: 'Waarom is het beleid rondom religieuze bijeenkomsten nou ineens wel aangepast?'
- Over de CoronaMelder wordt de vraag gesteld hoe het zit met 'een wet voor vrijwillig gebruik'; "Een wet is toch niet vrijwillig?"

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Media schrijven dat ruim twee derde van de Eerste Kamer voor de wet over de CoronaMelder te zijn. Partijen benadrukken het belang van privacy. Ander punt is de thuisisolatie van tien dagen. Ze moeten dat ook doen als ze geen klachten hebben. Dat kan voor veel mensen grote problemen opleveren, zeker als ze vaker zo'n melding zouden krijgen, vinden de partijen. Daarom moet minister De Jonge toezeggen en regelen dat de testcapaciteit snel omhooggaat.
- Uit een nieuwe WHO-enquête (onder 130 landen) blijkt dat de corona-pandemie in 93% van de landen over de hele wereld kritieke geestelijke gezondheidsdiensten heeft verstoord of stopgezet, terwijl de vraag naar ggz toeneemt. De enquête levert de eerste wereldwijde gegevens op over de toegang tot de ggz en onderstreept volgens de WHO 'de dringende behoefte aan meer financiering'. WHO-directeur ggz en middelengebruik Dévora Kestel benadrukt dat de gevolgen ook kunnen optreden in landen met een gemiddeld of een hoger inkomen, zoals Nederland.
- Het Diakonessenhuis Utrecht heeft maandag opnieuw een speciale corona-afdeling geopend. Op de speciale afdeling zijn 14 bedden beschikbaar voor coronapatiënten die geen IC-hulp nodig hebben.
- Ziekenhuisapotheken krijgen tijdelijk toestemming om de virusremmer remdesivir onderling uit te wisselen. De IGJ versoepelt de regels vanwege het tekort aan het middel, dat vaak wordt toegediend aan coronapatiënten.

Druk op de reguliere zorg

- Nagenoeg alle ziekenhuizen in Noord-Holland en Flevoland schalen de reguliere zorg met 20% af om de zorg tijdens de tweede coronagolf zoveel mogelijk toegankelijk te houden, meldt het ROAZ. "We proberen 20% af te schalen op een veilige manier", zegt Yvo Roos, voorzitter ROAZ Noord-Holland. "Het verschil bij de vorige golf is dat het nu meer gecontroleerd gaat."
- ROAZ-voorzitter Noordwest Frank Bloemers tegen Parool: "Het is geen tsunami, maar het is wel vloed. Het water staat ons tot de lippen."
- Het OLVG laat in een persbericht weten de reguliere zorg gedeeltelijk af te schalen. Spoedoperaties, oncologische zorg, geplande keizersneden en specifieke vaatchirurgie gaan wél altijd door.
- De verpleegafdelingen van de ziekenhuizen in de regio stromen weer snel vol met mensen met het coronavirus, meldt Omroep West. Patiënten worden zoveel mogelijk verplaatst naar andere ziekenhuizen, maar de ziekenhuizen in de regio ontkomen er niet aan om reguliere afspraken uit te stellen. ROAZ-voorzitter Martin Schali van de regio West benadrukt dat het belangrijk is dat iedereen zich aan de regels houdt. "We zien dat we bijna geen ruimte meer hebben om patiënten op te nemen. We werken in de regio nauw samen om de reguliere zorg zoveel mogelijk door te laten gaan. Ik heb er alle vertrouwen in dat we met elkaar deze tweede coronagolf aankunnen. We moeten echt rekening houden met elkaar", zegt hij.
- Het Rode Kruis Ziekenhuis verlengt de opnamestop van nieuwe patiënten op de IC en de IC-afdeling van het Brandwondencentrum met een week. Er zijn 15 medewerkers van het ziekenhuis besmet met het virus. Volgens een woordvoerder is de zorg voor de patiënten die nog op de IC en in het Brandwondencentrum liggen niet in het geding. Er is voldoende onbesmet personeel beschikbaar om de zorg door te zetten.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- NRC stelt dat de tweede coronagolf langzaam maar zeker op de eerste begint te lijken.
- De Telegraaf stelt dat de situatie in Nederland 'slechter is dan in veel andere Europese landen'.
- 'Nederland kampt met tekort aan virusremmer remdesivir', kopt FD op de voorpagina. In reactie op vragen van de krant, melden het RIVM en VWS dat ziekenhuizen het medicijn op dit moment niet kunnen bestellen. De krant benadrukt dat het niet de eerste keer is dat Nederland met tekorten kampt en noemt het eerdere gebrek aan mondkapjes, beademingsapparatuur en ic-bedden. "De GGD's hebben nog altijd een tekort aan testcapaciteit."
- Uit een enquête van de Volkskrant onder 228 scholen, blijkt dat scholen worstelen met de uitval van docenten door de coronamaatregelen. Sinds het begin van het schooljaar zat gemiddeld 10% van de leraren tijdelijk thuis vanwege een verkoudheid of een besmette huisgenoot.
- Op basis van een rondgang langs een aantal commerciële bedrijven die soa-zelftests aanbieden, meldt BNR dat mensen massaal overschakelen op deze manier van testen omdat bij veel GGD'en de soa-zorg is afgeschaald. Bij de commerciële aanbieder Testalize is de vraag naar zelftests 30% hoger dan in dezelfde periode vorig jaar. Soapoli-online noteert zelfs een toename van 45 tot 50%. Volgens een arts van Soa Aids Nederland, werken commerciële tests doorgaans net zo goed, maar moet goed worden bedacht dat je voor een betrouwbare uitslag zeker moet weten op welke soa je moet testen. En na afloop moet je wel de zorg vinden die je nodig hebt en daar wil het nog wel eens aan schorten.

Welke geruchten worden genoemd?

- Op social media circuleert maandagmiddag een nepverslag van het ACC met daarin maatregelen die op een persconferentie deze week aangekondigd zouden worden, waaronder een avondklok. Al snel wordt dit bericht weerlegt door JenV via Twitter en een verklaring aan verschillende media.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- Het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven gaat alle medewerkers in loondienst (tot een maximum jaarsalaris van € 73.000 bruto) alvast een zorgbonus van 500 euro uit te keren. "Wij willen onze medewerkers bedanken. Er is zoveel te doen over de zorgbonus, wie wel en wie niet", zegt Geranne Engwirda van de Raad van Bestuur.
- Zorgorganisaties in Gelderland (waaronder Verian, Waalboog, TVN en Allercare) laten hun medewerkers de komende tijd met mondkapjes werken. Ze dragen die bij elk contact waar ze geen 1,5 meter afstand kunnen aanhouden.
- De Hersteld Hervormde Gemeente in Staphorst heeft nog geen besluit genomen over hoeveel mensen er in het vervolg welkom zijn bij kerkelijke activiteiten.
- Moskeeën gaan een maximum van dertig mensen tijdens een dienst toelaten, zegt Said Bouharrou van de Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland.
- De gemeente Utrecht sluit supermarkten en nachtwinkels om 22.00 uur, net als drie grote parken in de stad.
- Vervoersbedrijf GVB gaat drukte in Amsterdams OV realtime tonen.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- Middelbare scholieren lijken zich goed te houden aan het dringende advies om buiten de lessen een mondkapje te dragen, zegt een woordvoerder van de VO-raad.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Volgens AD klinkt er (in het algemeen) een roep om 'meer en strengere' regels.
- Horeca-ondernemers in onder meer Breda, Eindhoven en Helmond pleiten voor een snelle invoering van een avondklok.
- Politiebond ANPV pleit voor een landelijke mondkapjesplicht. "Eenduidige regels helpen bij de handhaving."
- Burgemeester Aboutaleb van Rotterdam roept gelovigen op zo min mogelijk een gebedshuis te bezoeken.
- CU-fractievoorzitter Gert-Jan Segers roept minister Grapperhaus op nog deze week in een vervolgoverleg met de kerken ruimte te zoeken voor lokaal maatwerk.
- D66 wil dat er ook voor het mbo en hoger onderwijs een dringend advies komt mondkapjes te dragen. Op die manier zouden mogelijk meer studenten weer fysiek onderwijs kunnen volgen. Ook wil de partij een nieuwe RIVM-richtlijn "gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten over het virus". Ook zou de mate van ventilatie op mbo- en hbo-instellingen en universiteiten moeten worden gecontroleerd.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers maakt zich 'grote zorgen' over de toenemende aantallen.
- D66-fractievoorzitter Rob Jetten reageert op het nieuws dat ziekenhuizen in Noord-Holland en Flevoland de reguliere zorg afschalen: "Zorgelijk. Ondanks harde werk in ziekenhuizen wordt steeds meer reguliere zorg uitgesteld. We moeten oppassen voor grote impact op kanker-, long- en hartpatiënten. Wat is na motie D66-CDA gedaan om reguliere zorg beter te regelen voor tweede golf? Ga kabinet om uitleg vragen."
- PVV-leider Geert Wilders twittert: "Is er dan helemaal niets dat wél lukt @hugodejunge en @MinPres Rutte? Onvoldoende testen, onvoldoende bron- en contactonderzoek, onvoldoende zorgpersoneel, afschalen reguliere zorg en nu is de virusremmer ook al op. #Remdesivir #Corona"
- Bits of Freedom twittert: "Een (mogelijk) effectieve corona-app valt of staat met het testbeleid. En nu de testcapaciteit onvoldoende is, dreigt de #CoronaMelder al in te storten voor hij volledig uitgerold is. Helaas worden links en rechts adviezen hierover in de wind geslagen."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Opiniepeilingen

- Uit een peiling van DVJ Insights in opdracht van RTL Nieuws en Jinek blijkt dat 71% het huidige 'dringende mondkapjesadvies' niet ver genoeg vindt gaan. Ze willen dat er een mondkapjesplicht komt. 40% vindt dat die plicht ook op straat moet gaan gelden. Daarbij maakt leeftijd niet veel verschil: in de groep 18 tot 34-jarigen is 67% voor een mondkapjesplicht, onder de 65-plussers 81%. Van alle regels vinden de respondenten de mondkapjesregel het meest onduidelijk (79%), gevolgd door regels rond groepsgrootte (51%). De anderhalvemeterregel (12%) en hygiëne-regel (10%) worden een stuk beter begrepen. Andere vragen in de peiling gaan over een vaccin. 66% zegt zich te laten inenten als er een vaccin is, daarbij is het verschil tussen de leeftijdsgroepen wel groot: onder de groep 18-34 jaar beantwoordt 53% deze vraag met 'ja', dat loopt op naar 62% van de 35- tot 49-jarigen, 71% van de 50- tot 65-jarigen en 79% van de 65-plussers. Een coronavaccin verplichten vindt minder dan de helft een goed idee: 44%.
- Uit een enquête van het Nationaal Ouderenfonds blijkt dat ouderen vinden dat maatregelen strenger moeten. Ruim 80% van de respondenten vindt een verplicht mondkapje in de publieke ruimte een goed idee. En dan niet alleen

regionaal, maar voor het hele land. Daarnaast moet volgens hen verzorgend personeel in de thuiszorg of andere hulp aan huis en bezoekers in verpleeghuizen verplicht een mondkapje dragen. Over een avondklok zijn de ondervraagden minder enthousiast, al denkt nog steeds meer dan de helft dat zo'n maatregel zou kunnen helpen.

- Uit een lezerspeiling van PZC blijkt dat bijna 40% van de deelnemers denkt het leven na de crisis slechter zal zijn, ruim 30% verwacht geen verandering en 15% denkt er beter uit te komen. Ruim twee op de drie respondenten hebben matig tot geen vertrouwen in de aanpak van de overheid. Iets minder dan een derde zegt nog 'volop' vertrouwen te hebben. Toch zegt drie kwart zich goed aan de regels van diezelfde overheid te houden. En als het gaat om de mondkapjes: ruim de helft vindt dat de overheid het dragen moet verplichten.

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Burgemeesters worstelen met het handhaven van de coronamaatregelen, specifiek het 'dringende mondkapjesadvies'. Sommige burgemeesters in het Veiligheidsberaad willen liever een plicht. "We moeten écht af van de term 'dringend advies'. Er is behoefte aan een landelijke richtlijn. Daarbij hoort de term: dit moet, of dit moet niet", zegt Jan Lonink van de Veiligheidsregio Zeeland. Ook in de regio Noord-Limburg zouden ze liever een plicht zien. "Een plicht is helderder", aldus burgemeester René Verhulst van Ede voorafgaand aan de bijeenkomst in het provinciehuis van Utrecht. Burgemeester Marianne Schuurmans van de gemeente Haarlemmermeer vindt dat de communicatie tekortschiet. "Mensen hebben vooral behoefte aan duidelijkheid, ook rond de mondkapjes. Waar moet het wel, waar niet. Wees duidelijk." Handhaven noemt ze overigens 'lastig'. "Een dringend advies kun je niet opleggen. Je kunt het niet afdwingen. Een plicht zal veel duidelijker zijn", vult René Verhulst namens de regio Gelderland-Midden aan.
- Tijdelijk voorzitter Henri Lenferink (Leiden) van het Veiligheidsberaad vindt dat de lijn die nu is uitgezet, 'maar beter gevolgd kan worden'. "Het is, zoals het is. Het matregelenpakket is als een overval geweest. Ik weet niet of dit het benodigde effect gaat hebben, maar het is te vroeg om nu al conclusies te trekken. We hebben nog wat langer de tijd nodig." Bij Jinek uit Lenferink kritiek: "Het is natuurlijk best vervelend als je met elkaar een lijn afspreekt en door een debat in de Kamer gaat het in een keer weer anders. Er zijn natuurlijk collega's die dat hebben verdedigd voor regionale media om vervolgens te horen dat het toch weer iets anders moest zijn. Moet men dat ook weer gaan verdedigen. Dat is niet zo makkelijk. Dus ik snap best wel dat daar onvrede is."
- Horeca-ondernemers in onder meer Breda, Eindhoven en Helmond pleiten voor een snelle invoering van een avondklok om illegale feestjes thuis of elders te voorkomen. Sinds vorige week moeten cafés en restaurants hun deuren om 22 uur "Door de horeca eerder dicht te gooien en het aantal bezoekers te beperken worden coronaproblemen niet opgelost", zegt Koninklijke Horeca Nederland-voorzitter Robèr Willemsen. Volgens Johan de Vos van de Bredase afdeling van KHN werken de huidige maatregelen niet. Hij vreest dat de horeca straks 'nog meer de pineut wordt' en helemaal moet sluiten als het aantal besmettingen blijft oplopen.

Trends in vertrouwen in de overheid

- 'Maand verloren met aanpak van coronavirus' kopt AD boven een stuk over BAO-verslagen die openbaar zijn gemaakt via een WOB-procedure. De 'nieuwe' documenten zouden tonen dat de aanpak van de eerste golf 'uiterst traag' op gang kwam. "Al eind januari werd gevreesd voor een tekort aan beschermingsmiddelen. Toch duurde het nog tot eind maart voordat de inkoop en verdeling van beschermingsmiddelenlandelijk was geregeld." AD trekt de conclusie dat februari een 'verloren maand' lijkt geworden in de aanpak van de eerste golf. Ook als het gaat om verpleeghuizen, wordt volgens de krant pas laat ingegrepen. "De schaarste aan beschermende spullen lijkt daarbij een grote rol te spelen..." In het BAO-verslag van 20 april zou direct de relatie met het tekort worden gelegd. 'Corona-adviseurs voelden zich gepasseerd', kopt de Volkskrant naar aanleiding van de BAO-verslagen. Volgens de krant voelden leden van het BAO zich niet serieus genomen. Meerdere leden beklagden zich tussen februari en mei bij de voorzitter over de tijdsdruk waaronder ze stonden. Ook zou er sprake zijn geweest van informatietekorten. Ook zou de besluitvorming 'complex' zijn geworden vanwege parallelle overleggen, de krant denkt dan aan het Catshuisoverleg. NOS stelt dat de BAO-verslagen duidelijk maken dat ambtenaren zich 'vanaf het begin bewust waren van de dreigende schaarste' op het gebied van mondkapjes. Verder noemt NOS het 'opvallend' dat lange tijd helemaal niet werd gesproken over kwetsbare mensen (pas op 6 april).
- De Telegraaf trekt de conclusie dat het kabinet 'kennelijk te laat in actie is gekomen'. Het "...zal nu alle zeilen bij moeten zetten om een tweede, dramatische lockdown te voorkomen".
- 'Kabinet twijfelt over coronakoers', is de kop boven de Telegraaf-column van politiek commentator Wouter de Winther. Collega's achter de schermen zou het opvallen dat premier Rutte 'prikkelbaarder' is geworden; "Als een controlfreak die niet meer in control is". Volgens De Winther heerst binnen het kabinet ergernis over 'de manier waarop de coronakopgroep van Rutte, De Jonge en Grapperhaus nu opereert'. Een minister zou het 'bizar' vinden dat coalitieleiders en de oppositie nu mede aan het corona-roer staan. Volgens de commentator wordt steeds nadrukkelijker de vraag gesteld over de voorgestelde maatregelen wel 'hout snijden'. "Deelnemers aan de ministerraad hebben intussen de indruk dat ze op vrijdag bij een verplichte gezelligheidsbijeenkomst moeten komen opdaven."